

VLADIMIR DUMITRESCU

**CURSURI
UNIVERSITARE**
de
Arheologie Preistorică

MV

Editura Mica Valahie
București, 2011

CURSURI UNIVERSITARE
de
Arheologie Preistorică

VLADIMIR DUMITRESCU

CURSURI UNIVERSITARE
de
Arheologie Preistorică

Ediție îngrijită și prefăcută de
dr. Silvia Marinescu-Bîlcu

Editura MICA VALAHIE

București

2011

Coperta 1: Profesorul **Vladimir Dumitrescu**

ISBN: 978-606-8304-01-4

EDITURA MICA VALAHIE

Tel. 0722.33.99.84, 021-642.51.02

www.micavalahie.ro

micavalahie@yahoo.com

PREFAȚĂ

Orice manuscris, aflat între cartoane decolorate de vreme, merită după părerea mea să vadă lumina tiparului, întrucât contribuie la judecarea cât mai riguroasă a unei perioade anume, ca și la o mai bună cunoaștere atât a protagoniștilor, dar mai cu osebire a contextului socio-istoric, deci a scenei pe care au evoluat, ca și a datelor pe care le-au avut la dispoziție, constituindu-se astfel într-un document capabil să umple, în cazul de față, anumite goluri, atât din istoriografia arheologiei românești, cât și din aceea a învățământului nostru universitar dintr-o perioadă dată. Este vorba de cea a anilor 30 (ai secolului trecut) când „lecțiunile” Facultății de Istorie se țineau în Amfiteatrul *Vasile Pârvan* la etajul III al vechiului local al Universității din București, bombardat în timpul războiului și refăcut acum.

Acesta este și cazul prezentei lucrări ce însumează o serie de cursuri universitare (de docență / și nu numai) ținute de către unul dintre cei mai iluștrii elevi ai lui Vasile Pârvan, prof. dr. docent Vladimir Dumitrescu la Universitatea bucureșteană în anii 30 ai secolului trecut, în vederea obținerii titlului de docent și mai apoi pe acela de conferențiar al respectivei Universități.

Mai întâi o deslușire. Pentru obținerea docenței la acea vreme era necesară publicarea tezei de doctorat, susținerea unui colocviu asupra ei, precum și două lecții în fața unei comisii și a publicului, candidatul având la dispoziție 24 ore pentru pregătirea cursului, de la

comunicarea subiectului. Cele două lecții publice, pe baza cărora la 1 iulie 1929 (la nici 27 de ani) profesorul Vladimir Dumitrescu a fost numit docent, nu s-au păstrat.

Volumul de față, ce cuprinde lecțiile ținute post docență, începe cu o cuprinzătoare prelegere din care aflăm care au fost formele civilizației preistorice în Dacia răsăriteană până în mileniul I î.d.Chr., unde, de către cine și când s-au făcut descoperirile arheologice în discuție, punctele de vedere legate de tipologia și cronologia lor, dar în egală măsură și relațiile cu descoperiri similare din restul Europei și al Asiei Mici.

O altă interesantă prelegere, după ce evidențiază rolul marilor fluvii în dezvoltarea civilizațiilor omenirii, pune accent pe rolul jucat de Dunăre și pe numeroasele descoperiri făcute pe malul drept și în ostroavele ei, făcând un adevărat istoric al cercetărilor din zonă / și nu numai, cercetări inițiate de Vasile Pârvan (întemeietorul școlii arheologice românești) și urmate cu sârg de elevii săi.

Cursurile se vor orienta apoi spre forme ale principalelor civilizații din Dacia preistorică și pentru prima dată, în 1930, civilizația descoperită la Sultana este desenată sub numele de *Gumelnița*.

Nu dorim să rezumăm cursurile ce văd acum lumina tiparului, dar am puncta câteva interesante puncte de vedere ce se desprind din ele, ca și fondul documentar extins asupra vieții materiale și spirituale a comunităților umane de pe actualele teritorii ale Cehiei, Slovaciei, Ungariei, Poloniei, Ucrainei, dar și a principalelor grupe de civilizații: Vinča, Butmir, Cucuteni etc.

Am sublinia deci câteva din trăsăturile acestor cursuri, cum ar fi accentul pus pe rigoarea metodologiei cercetărilor, pe relațiile lumii dunărene cu cea balcanică și egeo-anatoliană, pe rolul marilor fluvii în dezvoltarea

comunităților umane. Am releva de asemenea claritatea și metoda de prezentare a tuturor problemelor științifice, a opiniilor exprimate ca și a descoperirilor arheologice, atât a celor sistematice (pe care pune pe bună dreptate baza) cât și a celor fortuite și nu în ultimul rând viziunea de ansamblu asupra unei civilizații date și a importanței stratigrafiei. Studenților li se înfățișază de pildă o cultură în întreaga ei complexitate: arie de răspândire, industria pietrei, a osului, cornului, ceramica, plastica, cronologia etc. însoțită întotdeauna de proiecții sau desene făcute chiar de către profesor.

Evident cursurile erau limitate de descoperirile prezente și nu puteau fi decât tributare concepțiilor vremii privind atât cronologia cât și relațiile culturale, viețuirea culturilor Gumelnița și Cucuteni până la începutul mil. II î.d.Cr. fiind la acea vreme general acceptată. De altfel, după cum se știe M. Vasić căutând și aflând pentru cultura Vinča analogii la Troia II opinase pentru datarea acestei culturi pe la 2400-1800 a.Cr. și deși nu se mai poate vorbi la ora actuală de atari analogii Vl. Milogčić nu a renunțat nici în anul 1967 în a paraleliza culturile Gumelnița și Cucuteni cu Troia I-II, și implicit la cronologia ce rezultă din atari analogii.

De fapt cercetarea arheologică din lumea egeică și micro asiatică ce se afla în plină efervescență (la sfârșitul sec. 19 și începutul sec. 20) cu spectaculozitatea descoperirilor nu putea să nu-și pună amprenta asupra aceleia, pe atunci modeste din zona balcano-dunăreană și central europeană.

Troia, Creta, Sesklo, Dimini erau (sunt încă) puncte de referință, multe din rezultatele săpăturilor de acolo fuseseră publicate și deci în chip firesc analogiile

descoperirilor dunărene se îndreptau spre miraculoasa lume sudică, unde de altfel li se căutau și originile.

Ar mai fi necesare câteva deslușiri. Pe lângă cursurile-manuscris se găseau și o serie de note de curs (lecțiile vor fi fost ținute liber) mai ales cele asupra, mai sus amintitelor grupe de civilizație și stațiuni specifice. Întrucât mi s-au părut extrem de interesante și utile am decis publicarea și a lor, cu atât mai mult cu cât, după știința mea, ele nu mai fac obiect de studiu special (nu l-au făcut nici pe vremea studenției mele) în cea mai mare parte a facultăților de istorie din țară. În plus sunt o oglindă a cursurilor din anii 30 ai secolului trecut.

Cât privește expresiile (limbajul) și terminologia vremii, le-am respectat întocmai schimbând doar ortografia (renunțarea la apostrof); am respectat de asemenea toate prescurtările profesorului.

Întrucât toate piesele cu care a fost ilustrat cursul sunt bine cunoscute din publicațiile vremii, am renunțat la ilustrație, cu atât mai mult cu cât mai toate au fost reluate în lucrări de specialitate post belice, iar lecțiile (așa cum am amintit) au fost însoțite de proiecții făcute de H. Metaxa și de desenele profesorului.

Nu mi-a fost deloc ușor să mă transpun într-o vreme pe care am cunoscut-o doar indirect și am zăbovit îndelung până am luat hotărârea publicării și a acestor manuscrise ale magistrului meu.

Dar, așa cum menționez la început, socot că *lecțiunile* ce văd acum, după mai bine de 80 de ani, lumina tiparului pot fi încă utile cercetărilor prezente și viitoare asupra preistoriei noastre, cu toate că așa cum avea să scrie mai târziu însuși profesorul Vladimir Dumitrescu, *prin numeroasele descoperiri arheologice și prin progresele în metodele științifice și tehnologice s-a*

schimbat întregul mod de abordare a trecutului. O legătură mai strânsă cu științele sociale (și cu cele interdisciplinare) și o atitudine mai puțin pragmatică și mai mult teoretică se impun. Dacă înainte explicația schimbărilor și evoluției societăților umane era căutată în mișcările de populații de la o regiune la alta și chiar prin invazii și migrații, acum se preferă și explorarea posibilităților evoluției indigene.

Dr. Silvia Marinescu-Bîlcu